

УДК 811.163.41'373.43.45=111:616.9:[81'37"20"
811.111'373.43:616.9"20"
811.163.41'374.2:616.9"20"
81'373:616.9:[005.745"20"

Јована Јовановић*

(Институт за српски језик САНУ, Београд)

АНГЛИЦИЗМИ У НОМИНАЦИЈИ ПОЈМОВА ВЕЗАНИХ ЗА ЕПИДЕМИЈУ ВИРУСА КОВИД 19**

У раду се разматрају најновије промене у лексичком систему српског језика у време епидемије коронавируса, с посебним освртом на речи позајмљене из енглеског језика које су се рашириле у употреби у новонасталим друштвеним околностима. Разматра се лексички статус англицизама овог типа, њихова морфолошка адаптираност, значење и домен примере, а испитују се и евентуалне семантичке модификације на локалном терену. Истраживање је спроведено на грађи ексерпираној из *Речника појмова из периода епидемије ковида* (Николић – Слијепчевић Бјеливук), а контексти којима се потврђују појединачне лексеме и семантичке реализације преузети су из корпуса на интернету, сачињеног од новинских текстова, текстова на порталима, друштвеним мрежама, у коментарима читалаца на онлајн вести и др.

Кључне речи: англицизам, ковид 19, коронавирус, лексички систем, неологизам, *Речника појмова из периода епидемије ковида*, енглески језик, српски језик

1. Уводна разматрања. Коронавирус као предмет лингвистичких истраживања и лексикографског рада.

Лингвисти широм Европе и света већ готово две године посвећују пажњу променама у језичким системима које се јављају као последица

---

* j.jovanovic85@gmail.com

** Овај рад финансирало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије према Уговору број 451-03-9/2021-14 који је склопљен са Институтом за српски језик САНУ. Истраживање у раду је изведено у *Одсеку за истраживања савременог српског језика и израду Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ* Института за српски језик САНУ.

епидемије коронавируса и ширења пратеће болести ковид 19, при чему се од самог почетка овог глобалног друштвеног збивања усредсређују првенствено на иновације у лексцици. О томе сведочи немали број научних радова посвећених овом питању, па и међународне конференције чија је тема био језик у доба пендемије. Тако је Европска федерација националних института већ 30. септембра и 1. октобра 2020. године организовала вебинар под називом „Language in the corona crisis”, а у рефератима једне од онлајн сесија представљена су истраживања која се баве новим речима регистрованим у периоду епидемије у трима језицима – холандском, немачком и хрватском („The Lexicon used in the Corona Discourse”). Фрида Стерс, са Института за холандски језик, говорила је о лексикографском раду истраживача у овој институцији, који су током неколико месеци епидемије помно пратили лексичке промене и идентификовали преко 1000 неологизама везаних за ковид 19. Нова лексика била је предмет већег броја научних радова у различитим холандским публикацијама од марта до септембра 2020. године, а врхунац рада јесте дигитални Корона речник, у коме су све речи семантички, граматички и етимолошки описане, уз одговарајуће примере употребе. Затим су Каролин Милер-Шпицер и Саша Волфер са Лајбницовог института за немачки језик презентовали коауторско истраживање о променама у јавном дискурсу у време епидемије коронавируса, а њих је било могуће пратити анализирањем података забележених у дигиталном корпусу немачког језика. У излагању су представљене и онлајн алатке односно веб-апликације (cOWIDplus Analyse и cOWIDplus Viewer) дизајниране да региструју лексичке иновације у корпусу и прате учесталост њиховог појављивања, тј. фреквенцију употребе у новинским текстовима. Ове базе редовно се ажурирају, а захваљујући недељним анализама забележених јединица, било је могуће утврдити и када су нове речи са препозитивном или постпозитивном компонентом „корона-” постале доминантне у новинским извештајима (лексеме и спојеви попут *коронавирус*, *коронакриза*, *преткорона друштво*, *посткорона будућност* итд.) и на тај начин увеле тзв. корона дискурс у медијски простор. Значај ових истраживања и дигиталних ресурса јесте што су јавно доступни и омогућавају истраживачима различите лексичке, синтаксичке и друге типове лингвистичких анализа. Коначно, Кристина Штркаљ Деспот и Жељко Јозић, из Института за хрватски језик и језикословље у Загребу, говорили су о језичким променама узрокованим епидемијом коронавируса у Хрватској, и то са лексичког и концептуалног становишта. У домену лексике, аутори су у свом излагању указали на то да су нове друштвене околности довеле до појаве великог броја неологизама у хрватском језику, који су се изузетно брзо проширили захваљујући друштвеним мрежама. Посебно су издвојили колокације и фразеологизме од једнолексемних јединица, учили нове реализације

добијене променом у значењу постојећих речи, а истакли су и једну неолошку универзалију из периода пандемије, а то је да је и у хрватском језику дошло до уплива многих лексема из медицинског жаргона у разговорни и новински дискурс. Такође, у излагању је представљен и речник појмова везаних за корона вирус, који је направљен у Институту за хрватски језик и језикословље.

Када је реч о лексикографским пројектима који су инспирисани пандемијом, занимљиво је и вредно пажње да је неколико националних језичких института у Европи израдило појмовнике/речнике нових речи чији је настанак мотивисан потребом за именовањем нових појава у вези са корона вирусом. Осим поменутог *Pojmovnika koronavirusa* загребачког ИХЈЈ, ту су и *Нови речник пандемије коронавируса* Лајбницовог института за немачки језик у Манхајму (*Neuer Wortschatz rund um die Coronapandemie*), *Речник руског језика из епохе коронавируса* (*Словарь русского языка коронавирусной эпохи*), чији су аутори сарадници Института за језичка истраживања Руске академије наука¹. Овакав лексикографски подухват предузеле су и сараднице Института за српски језик САНУ, проф. др Марина Николић и др Светлана Слијепчевић Бјеливук израдивши, *Речник појмова из периода епидемије ковида*, који је у онлајн формату доступан на сајту Института.²

И у другим научним срединама лингвисти прате, пописују и описују нове речи које се у актуелним друштвеним оквирима, под утицајем епидемије коронавируса, јављају у лексичким системима тих језика. Премда француски лексикографи нису направили засебан речник посвећен неологизмима из периода епидемије, у енциклопедијски речник *Le Petit Larousse* (издање за 2022. годину) биће уврштено око 170 нових лексема које су у вези са ковидом 19, а регистроваће се и семантичке модификације, те проширење полисемантичке структуре неких постојећих речи у условима епидемије.³ Исто тако, на основу истраживања које је спровео Д. Крвина, сазнајемо да су лексикографи *Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša* до октобра 2020. године унели око 120–150 одредница везаних за епидемију вируса ковид 19 у *Sprotni slovar slovenskega jezika*. Овај речник, у онлајн

---

¹ У Институту за језичка истраживања РАН неографија је иначе веома развијена као лексикографска делатност, те је уобичајено да се на годишњем нивоу бележе нове речи и прати њихова судбина односно опстанак у упореби у руском језику. Традиционални једногодишњак међу неографским речницима за 2020. годину заправо је посвећен новим речима из периода епидемије коронавируса (преко 1000 јединица).

² Више речи о овом речнику (његовом обиму и изворима за прикупљање грађе) в. у наредној тачки рада.

³ В. о томе <https://www.europe1.fr/culture/dictionnaire-des-nouveaux-mots-du-larousse-tres-lies-au-covid-4042820>.

издању, појављује се на сваке две године од 2014. наомамо и представља интегрални део словеначког речничког портала FRAN.

Конечно, споменућемо и неколико радова домаћих лингвиста чија је тема (или једно од неолошких питања којима се аутори и баве) нова лексика у доба коронавируса. Најсвеобухватније истраживање спровели су М. Николић, С. Слијепчевић Бјеливук и С. Новокмет, у раду „Нове речи у српском јавном дискурсу као последица пандемије ковида 19“. Они су са етимолошког, лексичко-семантичког и творбеног аспекта анализирали речи и изразе који су из медицинског жаргона прешли у општи лексички фонд и раширили се у јавном дискурсу – новинском језику, језику медија, разговорном језику, а осврнули су се и на њихове стилске и прагматичке особености, као и на нека правописна питања у вези са овим неологизмима. Међу циљевима аутора било је и да испитају промене у значењу већ постојећих речи, тј. њихове нове семантичке реализације из епидемиолошког домена; да истраже колико су речи мотивисане коронавирусом позајмљиване из других језика, а у којој мери су деривирани на домаћем терену, коришћењем творбеног потенцијала српског језика итд.

Најновијим променама у лексици српског језика које се дешавају у новим друштвеним околностима изазваним појавом и ширењем вируса SARS-CoV-2 бавила се и И. Лазић Коњик. Она је у раду „Англобализми и други неологизми у најновијем периоду развоја српског језика“ анализирали речи које су се од пролећа 2020. године нагло прошириле у употреби, прешавши из медицинског стручног дискурса у свакодневни говорни и писани језик, односно, из пасивног лексичког фонда у активни. С тим у вези, ауторка констатује да су промене узроковане пандемијом захватиле „све нације и језике готово истовремено, мада је највећи број нових речи настао најпре у енглеском језику из којег се одмах проширио у друге језике“ (Лазић Коњик 2021: 20).

Појединим неологизмима који су се под утицајем епидемије уобичајили у свакодневном медијском и разговорном дискурсу, а посебно у језику корисника друштвених мрежа, пажњу су у 4. броју часописа *Новоречје* такође посветили Ђ. Оташевић и С. Новокмет. Први аутор у чланку анализира семантичке дефиниције неколико лексема забележених у *Грађи за речник нових речи* (Ђорђевић, Николић, Оташевић), међу којима су и именице *антивакцинаш/антиваксер, антивакцинаштво/антиваксерство* и сл., док се други у чланку „Ко су вакцинаши?“ усредсређује на неологизам *вакцинаш* који стоји у опозицији према појму *антивакцинаш, антиваксер* и сл., а настао је у српском језику у време епидемије коронавируса.

Сва поменута лексиколошка истраживања и лексикографски подухвати српских и европских лингвиста, оличени у бележењу и опису нових речи из периода епидемије ковида 19, показују колико су промене у

друштву и начину живота, те нове околности изазване пандемијом рапидно и у великој мери утицале на иновирање лексичких система већине светских језика.

2. Коронавирус и неологизми у српском и енглеском језику.

Епидемија коронавируса, која је у Србији на снази од марта 2020. године, довела је до занимљивих промена у лексичком систему српског језика, односно до појаве великог броја нових речи којима је требало именовати низ нових појмова, одомаћених у врло кратком периоду, како у стручном, медицинском жаргону – у виду термина продуктивних у номинацији различитих појава везаних за вирус, обољење, последице до којих долази и сл., тако и у медијском дискурсу и разговорном језику – где се јавила потреба за номинацијом нових појава и околности из свакодневног живота. Овакав след догађаја који индукује промене у лексикону – деривацију нових речи на домаћем терену или позајмљивање речи из страног језика, обично оног са чијег говорног подручја и долази нова појава – један је од регуларних начина настајања неологизама (Simeon 1969; Оташевић 1994; Muhvić-Dimanovski 2005; Радовић-Тешић 2009; Драгићевић 2020).

Будући да је последњих деценија, услед глобализације, доминације америчке културе и друштвених тековина, а посебно захваљујући интернету и информационим технологијама, енглески најчешћи језик-донатор нових речи и лингва франка новог доба (исп. Ајдачић 2020; Драгићевић 2019), интересантно је испитати колики је његов утицај на промене у лексичком фонду српског језика у време епидемије. С тим у вези, М. Николић, С. Слијепчевић Бјеливук и С. Новокмет (2021: 369–370) констатују да међу новим речима насталим у доба епидемије највише има позајмљеница и да су најчешће посредни глобални англицизми: нпр. *коронавирус*, *ковид*, *пандемија* – махом, очигледно, медицински термини. У посебну групу издвајају интернационалне неологизме, творене у енглеском језику у новим епидемијским околностима, попут сливенице *ковидиот* (ковид + идиот), која је „убрзо по настанку, продрла у српски језик, али и у друге језике: засад је има у француском, немачком, италијанском, шпанском, турском, грчком, чешком и др.”

Пре него што се осврнемо на неке нове или у другачијим друштвеним оквирима и са новим референтима употребљене англицизме у српском језику, који су заживели услед епидемијских околности, занимљиво је истаћи да је пандемија коронавируса, као глобални феномен, утицала и на сам енглески језик и лексичку јавног дискурса. С тим у вези, лексикографи који раде на великом „Оксфордском речнику енглеског језика” констатовали су у једном тексту из априла 2020. године да је веома ретко искуство обрађивача да региструју невероватан, експоненцијални пораст упо-

требе једне једине речи у изузетно кратком временском интервалу. Такав је случај био са називом болести *ковид 19* (*covid < coronavirus disease*; 19 је од 2019, године када је вирус изолован). Осим ове речи, која је у истом облику ушла у употребу у огромном броју језика, енглески лексикографи наводе још неке врло фреквентне већ у то време, пре годину и по дана: нпр. енгл. *self-isolation*, у српском *самоизолација*; енгл. *social distance*, у српском *социјална/физичка дистанца* или акрониме *WFH, working from home*; *PPE, personal protective (or protection) equipment* и тако даље.⁴ За сваку од ових речи или скраћеница (осим самог назива *ковид 19*) британски лингвисти објашњавају да је заправо у питању нова семантичка реализација тј. нови оквир и домен примене већ постојеће лексичке јединице, што је подједнако фреквентан и регуларан вид настајања неологизама у свим језицима (Мухвић-Dimanovski 2005; Радовић-Тешић 2009; Драгићевић 2020).

Осврнућемо се на ситуацију у лексичком фонду српског језика са аспекта уплива нових речи из енглеског језика мотивисаних коронавиром. Притом ћемо пажњу усредсредити и на процес англокализације⁵ у овој лексичкој сфери, са циљем да испитамо да ли су и на који начин интернационални англицизми из периода пандемије коронавируса семантички модификовани на домаћем терену, у српском језику. Као што је у уводном делу напоменуто, сараднице Института за српски језик САНУ проф. др Марина Николић и др Светлана Слијепчевић Бјеливук израдиле су *Речник појмова из периода епидемије ковида* (даље у тексту РППЕК), који је доступан у дигиталном формату на сајту Института и има готово две стотине одредница – обрађених речи које су ексцерпирани из новинских текстова, телевизијских емисија, са портала, друштвених мрежа, из разговорног језика, а којима се именују појмови карактеристични за период епидемије коронавируса у Србији. Овај речник послужио нам је као примарни извор за прикупљање најновијих англицизама мотивисаних епидемијом у српском језику, те смо у њему потражили одреднице које су маркиране квалификатором *енгл.* и нашли их четири (4). Свака лексема односно се-

⁴ Више о новим речима или семантичким реализацијама већ постојећих речи, које су мотивисане коронавиром и већ с пролећа 2020. године су уврштене у Оксфордски речник в. <https://public.oed.com/blog/the-language-of-covid-19> (приступљено: 6. 11. 2021. године).

⁵ Говорећи о глобализацији као социолошком и културолошком феномену, о њеном утицају на језике уопште, па и српски, Д. Ајдачић (2020: 29–31) осврће се и на појам *глокализације*, који означава локалне верзије глобалних појава односно елементе локалних култура у процесу глобализације. Аутор за потребе лингвистичких истраживања уводи термин *англокализам*, којим се истиче локална обојеност значења енглеских речи (англокализам), проистекла из преображаја глобалне културе у локалном језику, језику примаоцу.

мантичка реализација потврђена је у РППЕК одговарајућим примерима употребе.⁶

Лексема **ковидиот** (енгл. covidiot; covid + idiot) забележена је у двама значењима, при чему су оба квалификована као пејоративна: '1. особа која игнорише упозорења, смернице и правила о јавној безбедности у вези са ковидом 19' — [Нова реч КовИДИОТ, којом се именује неприхватљиво понашање појединаца, заузела је важно место у медијима, а неки од њих су и Њујорк пост и Дејли њуз; Ковидиот означава особу која не зна, не разуме, не увиђа или не жели да зна за опасност од вируса ковид 2019; Kovidioti, ostanite kod kuće: Nadležni apeluju na ljude da ne izlaze napolje]. '2. особа која непотребно гомила намирнице или заштитну опрему; *корона идиот*' — [Tržišta su ozbiljno u krizi, mnogi ljudi su se potpuno izolovali, a svuda u svetu ljudi panično kupuju određene namirnice i higijenska sredstva, čime stvaraju bespotrebnu paniku. Zbog toga je „Urban Dictionary” skovao reč „covidiot” (kovidiot), којом се описују људи који својим понашањем ни на који начин не помажу другима у овим тежким временима; У питању је рећ „kovidiot”, а односи се на људе који игноришу упозорења надлежних служби, не брину за јавно здравље, као и они који складиште храну и потребштине, без потребе да то подеље са комшилуком].

Други англицизам забележен у РППЕК јесте синтагма **корона изазов**⁷ (енгл. *Coronavirus Challenge*), дефинисана као 'форма виртуелног изазова у коме је циљ прекршити правила понашања у време епидемије коронавируса имајући у виду последице нарушавања туђег или сопственог здравља', а значење је репрезентовано следећим примерима: [Млади кашљу старима у лице: Опасан „корона изазов” на друштвеним мрежама; Јел' сте видели што Американци имају нову игру, зове се Корона изазов? Лижу вц шоље по јавним местима и надају се да ће добити корону!; Колики је размак између вас двојице док водите емисију? Да промените наслов у Корона изазов 2020?].

Међу одредницама у РППЕК нашла се и синтагма **лажне вести**, која је већ постојала у српском лексичком фонду као неологизам енглеског порекла добијен калкирањем, али у периоду епидемије коронавируса, како показују примери, сужава свој семантички опсег. У овом речнику дефини-

---

⁶ Контексти којима се репрезентују значења у овом делу рада такође су преузети из РППЕК, с тим што су изостављени подаци о изворима које ауторке речника наводе (сајтове, онлајн штампу и др.), као и датуми када је одређеном садржају приступљено.

⁷ Прегледани корпус новинских текстова и разговорног језика (репрезентованог коментарима читалаца на поједине интернет вести, као и објавама корисника портала, друштвених мрежа и сл.) показује да лексички спој *корона изазов* није заживео у употреби у српском језику јер нису пронађени релевантни контексти у којима је потврђен још од периода почетка епидемије у Србији (април–мај 2020. године).

сана је као 'нетачне, непоуздане информације у средствима јавног информисања; ', а контексти сугеришу да је неретко посредује информисање о епидемиолошкој ситуацији — [Lažne vesti i njihov uticaj na borbu protiv pandemije / Lažne vesti koje zbunjuju ili uznemiruju građane oduvek „žive” sa nama i to nebitno od dela sveta ili; U izveštaju Reportera bez granica navodi se da je Srbija postala država, u kojoj je često opasno biti novinar, dok su sve vidljivije lažne vesti koje se promovisu brzinom svetlosti; Eksperti Evropske unije (EU) koji se bave dezinformacijama tvrde da lažne vesti oko korona virusa koje nastavljaju da se šire svetom mogu imati štetne posledice po javno zdravlje i efikasnu komunikaciju o krizi]. У синонимском делу дефиниције синтагме *лажне вести* стоји англицизам *фејкњуз*, који је регистрован и као засебна одредница у РППЕК, уз одговарајући лексикографски опис: '[енгл. fake news] вести које садрже и/или преносе лажне информације; ' и *репрезентативне примере, при чему преносимо само оне који су тематски повезани с извештавањем о вирусу* — [Fejk njuz, internet trolovi, senzacionalizam: Kako smo došli do ove tačke? / (...) u jeku sveopšte panike tokom pandemije, pokazali smo posebnu vrstu podvojenosti pri konzumiranju medijskog sadržaja: sve više sumnjamo u informacije koje nam se „serviraju” a istovremeno sve više šerujemo fejk vesti, nedorečene informacije ili vesti iz krajnje sumnjivih izvora; Nauka o fejk njuzu: kako protiv lažnih vesti, pogrešnih informacija; Grupa mladih ljudi u Prištini osnovala je portal „No Fake News” sa ciljem tačnog i korektnog informisanja građana Kosova o pandemiji koronavirusa, prenosi Kosova Pres].

Још један англицизам који доноси РППЕК јесте лексема *локдаун* (енгл. *lock down*) 'увођење карантина да би се повећала сигурност; *шатдаун*' — [„Lokdaun” je reč godine britanskog Kolinsovog rečnika, nakon što je ušla u široku upotrebu tokom pandemije korona virusa / „Lokdaun” je u rečniku definisan kao stanje zastoja u zemlji, tokom kojeg je sve što predstavlja normalan javni život suspendovano; Premijer Velike Britanije proglasio je drugo zaključavanje na teritoriji Engleske (...) Novi „lokdaun” objavljen je nekoliko sati nakon što je objavljen da je u Ujedinjenom Kraljevstvu zabeleženo više od milion zaraženih koronavirusom od početka pandemije, prenosi CNN; Naučena lekcija: „Lokdaun” je sprečio najgore / (...) Da vlade nisu uvele masivno ograničenje kretanja građana, obolele bi stotine miliona ljudi; Аустрија изашла из потпуног „локдауна”, Грчка и Мађарска продужавају трајање строгих мера].

Коначно, у анализи нових англицизама из периода епидемије коронавируса осврнућемо се и на синтагму *корона парти*, у РППЕК забележену као испоређење у оквиру одреднице која представља српску лексичку варијанту – *корона журка* 'недопуштено дружење током епидемије коронавируса'. Премда је квалификатор *енгл.* изостао у лексикографском опи-

су, несумњиво је да је посреди сасвим нов синтагматски спој, добијен додавањем придевске компоненте „корона” на постојећи англицизам *парти*⁸. У склопу ових двеју одредница у РППЕК налазимо репрезентативне мере — [Snimci korona-žurke šokirali region, ministar glavna zvezda (...); KORONA ŽURKA USRED BEOGRADA: Komunalci uleteli u poznati klub i prekinuli proslavu; Besna korona žurka u centru Beograda na dan žalosti; Korona-parti 2021? Srpske kafane i klubovi rasprodani za doček Nove godine (...) KORONA PARTI USRED BEOGRADA! Gori Tviter zbog jednog snimka noćnog provoda u centru prestonice; U parku (...) okupili su se mladi na partiju koji su nazvali „Korona parti”. Uradili su to uprkos zabrani javnog okupljanja, pa je morala da reaguje policija].

Након ексцерпције маркираних англицизама из РППЕК, интересовало нас је да проверимо какав је лексички статус ових речи у актуелном тренутку, имајући у виду, на основу примера из овог речника, али и других извора на интернету, да су потврђени углавном већ у марту или априлу прошле године. Премда с невелике временске дистанце можда није могуће дати поуздан одговор, поставља се питање да ли су посреди okazaионализми или су набројане лексеме опстале у употреби као неологизми-англицизми. Такође, циљ је да се утврди да ли су и колико побројане лексеме морфолошки уклопљене у систем српског језика, како се ортографски понашају, а пошто су углавном у питању именице (или именичке синтагме) – да ли њихова деклинабилност зависи од форме у којој се јављају.

КОВИДИОТ

Погледајмо како се понаша англицизам *ковидиот* у новинским текстовима. Будући да је посреди бленд чија је друга саставница у потпуности морфолошки адаптирана, новинари немају проблем да ову лексему деклинирају и налазимо је у зависним падежима једнине и множине, а примећује се и њен творбени потенцијал, јер у једном примеру видимо да показује тенденције ка развијању творбеног гнезда: [Како препознати „ковидиота”? Ево неких типичних изјава и поступака; У „ковидиоте” можемо убројати и оне који сматрају да је срамота бити заражен или имати неки од симптома (politika.rs, приступљено 6. 11. 2021); OTVORENO PISMO NEBOJŠE BAKARECA KOVIDIOTU SINIŠI KOVAČEVIĆU; Vi ste klasičan primer kovidiota, koji čak i u doba epidemije mrzi svoj narod, koji širi lažne vesti; Vaš kovidiotski soj perfidno i podmuklo, širi konfuziju i paniku; Kao kovidiot posebne vrste, Vi ste se prvi usudili da vređate naše epidemiologe, virusologe, infektologe ... koji se danas bore za naše živote (informer.rs, присту-

---

⁸ Лексему *парти* региструје СРНА и дефинише на следећи начин '[engl. party] (neform.) = žurka, = zabava, = prijem’.

пљено 6. 11. 2021)]. Експанзију појављивања у домаћој штампи лексема *ковидиот* доживела је тек крајем 2020, када је британски лист „Дејли мејл” прогласио Новака Ђоковића *ковидиотом* године, због организације тениског турнира у Београду усред епидемије: [Britanci pomeraju granice: Đoković je „kovidiot godine”; Ovaj britanski list rešio je da, između ostalih, „dodeli” nagradu za „Kovidiota” godine; *On je ... organizovao Adrija tur na Balkanu tokom lokdauna zbog koronavirusa u junu, što mu je donelo prvo mesto na svetskoj rang listi „Kovidiota”, piše Dejli mejl (www.b92.net, приступљено 6. 11. 2021)]; Britanci baš preterali: Novak je kovidiot godine; Britanski Dejli Mejл још једном је напao Новака Ђоковића, овај пут га назвавши „kovidiotom” године (nova.rs/sport, приступљено 6. 11. 2021)]. Ипак, неодомаћеност овог блендираног англицизма у српском лексичком систему, тј. чињеница да је посреди кованица новијег датума, читава се у томе што је аутори – новинари неретко у текстовима стављају под знаке навода. У корпусу не налазимо потврде за другу семантичку реализацију која је забележена у РППЕК ’особа која непотребно гомила намирнице или заштитну опрему; *корона идиот*’, што нас наводи да закључимо да је била посреди окационална употреба овог англицизма, те да лексема у овом значењу неће опстати у српском лексичком систему⁹.*

корона парти

Синтагматски англицизам *корона парти* налазимо махом у насловима новинских текстова, у основном номинативном лику, док се аутори опредељују да у самом чланку користе варијанте *корона журка*, *корона забава* или само *журка* и *забава*, вероватно због недовољне морфолошке адаптираности главног члана синтагме (*парти*).¹⁰ Примери из корпуса где синтаксичка конструкција захтева употребу овог споја у зависном падежу показују да новинари доследно избегавају деклинирање синтагме *корона парти* и прибегавају варијантама са лексемама *журка* и *забава* — [Пример 1: *Funkcionerka SNS napravila korona parti s Đanijem* (наслов); *sa-vetnica predsednika opštine Arandjelovac ... organizovala je korona parti za ro-*

⁹ Све потврде контекста које региструјемо у новинским текстовима, на порталима и друштвеним мрежама на интернету показују да се након априла 2020. године лексема *ковидиот* не користи у секундарном значењу дефинисаном у РППЕК. Разлог томе такође треба тражити у друштвено-економским приликама периода првих двају месеци епидемије у Србији, када трговине и привредници нису били припремљени за новонастале околности, те је уследила краткорочна nestaшица основних животних намирница.

¹⁰ Према аутору СРНА бележе англицизам *парти* са генитивним наставком *-ија*, третирајући је тако као именицу мушког рода на *-и* која се мења по првој деклинационој врсти, корпус на интернету (мали број потврда употребе ове лексеме у зависним падежима) показује њену тежњу ка индеклинабилности.

đendan svog sina u lokalnoj kafani; Članica vladajuće stranke organizovala je žurku na kojoj je prekršeno više mera; Na terevenci je, kako se vidi iz priloženog bilo više od pet ljudi, a objekat je, kako smo saznali, radio i posle 20 časova (у тексту чланка) (nova.rs/vesti/, приступљено 6. 11. 2021).

Пример 2: KORONA PARTI U STUDENJAKU! Nekoliko stotina mladih se veselilo uz muziku, od maski ni traga (наслов); Pandemija korona virusa nikako da prestane, a ne prestaju ni korona žurke. Tako je danas isplivao još jedan snimak studentske kovid žurke koja se održala kod popularnog Studenjaka; Prema rečima autora snimka ... na žurci je bilo nekoliko stotina mladih; U Studentskom gradu ... su se takođe okupljali na otvorenom i pravili kovid žurku (у тексту чланка) (www.blic.rs, приступљено 6. 11. 2021). Пример 3: Novi „korona parti” u Srbiji: Pevačice pevale na privatnoj rođendanskoj zabavi punoj gostiju (наслов); Još jedan takozvani „korona parti” se desio u našoj zemlji. Akteri su priredili rođendansku zabavu u jednom lokalu (у тексту чланка) (www.telegraf.rs, приступљено 6. 11. 2021).

Пример 3: Nema žurke sa Đanijem: Inspekcija prekinula narodnjački korona party (наслов); Đani je sinoć u jednom klubu u Lukavcu (BiH) napravio žurku kojoj je prisustvovalo 500 ljudi (у тексту чланка) (luftika.rs, приступљено 6. 11. 2021)]. Неадаприраност англицизма *partu* огледа се и на плану граfiје, будући да се у појединим примерима у корпусу појављује у нетранскрибованом лику – *party*.

фејкњуз

Премда се англицизам *фејкњуз* нашао међу одредницама у *Речнику појмова из периода епидемије ковида 19*, ова лексема у српски језик је ушла далеко раније, те је можемо сврстати у неологизме добијене променом значења односно сужавањем семантичког опсега већ постојеће речи. Од уопштеног значења „лажне вести“ у новије време, услед манипулација информацијама и прикривања истинитих података о броју заражених, умрлих и тако даље, јавља се у контекстима где се реферише превасходно на нетачне информације у вези са коронавирусом. Тако се овај англицизам данас у новинским текстовима јавља у обема семантичким реализацијама и интересантно је да се од окамењене синтагме која се појављивала махом у номинативу јединине све чешће налази као једнолексмна јединица која се, у складу са својом формом, понаша као именица мушког рода на суглсник и мења по 1. врсти, премда у енглеском именица *news*, друга компонента ове речи – има само облик множине. — [On hoće da poruči biračima da tu nije zbog vlasti, već zbog države i naroda. Njegove laži su strateška stvar i prestigli smo ceo svet po fejknjuzu (nova.rs, приступљено 6. 11. 2021); U tu svrhu je ... veoma čitan medij, stavljen u kontekst 'fabrikanta fejknjuza' i neprijatelja Crne Gore (rs-lat.sputniknews.com, приступљено 6. 11.

2021); Svi su pričali da je Klinički centar Niš ključan u borbi protiv COVID-19 na jugu Srbije, ali niko u narativu nije rekao da je EU donirala najveći deo sredstava za njenu izgradnju i opremanje”, kaže Međak i zaključuje da ... su građani „konstantno pod napadom jednog ‘fejknjuza’” (europeanwesternbalkans.rs, приступљено 6. 11. 2021); Nikad više teorija zavere nije bilo u optičaju, nikad više istina i laži, fejknjuza, formiranja i kontrole mišljenja svakog pojedinca (patispanj.blogspot.com, приступљено 6. 11. 2021)].

ЛОКДАУН

Лексикографи Колинсовог речника прогласили су лексему *локдаун* за реч године 2020, истакавши да се услед епидемијских околности и новог начина живота широко уобичајила у употреби, те испуњава критеријум функционалности и формалне адаптираности. Такав је случај у свим европским језицима, који су је веома брзо преузели из енглеског, услед чега о овом англицизму можемо говорити као о репрезентативном примеру англобализма.¹¹ Анализа сакупљених примера у корпусу сведочи о његовој доследној деклинабилности и морфолошкој адаптираности српском лексичком систему, будући да се појављује у практично свим зависим падежима једине и множине, увек у транскрибованој форми: [Nevakcinisani u Austriji u „lokdaunu”; Ministar zdravlja Austrije ... izjasnio se za noćni „lokdaun” za sve građane; Ako se broj novozaraženih ne promeni, najavio je ... da se razmatra uvođenje noćnog „lokdauna” za sve građane (www.rts.rs, приступљено 15. 11. 2021); Australijski grad Melburn, koji je proveo najviše vremena pod lokdaunom ... u svetu, priprema se da ukine pojedine restriktivne mere (www.euronews.rs; приступљено 15. 11. 2021); Nemačka pred novim lokdaunom? Da li će doći do novog lokdauna? I ako hoće, kako će to da izgleda? (www.dw.com/sr; приступљено 15. 11. 2021); Smiruje se epidemija: Slovenija ne razmišlja o lokdaunu i obaveznoj vakcinaciji (www.nezavisne.com; приступљено 6. 12. 2021); SMUČILO IM SE ZATVARANJE. Posle godinu i po dana beskrajnih lokdauna, Australijanci izašli na ulice; Uprkos beskrajnim lokdaunima, stopa vakcinisanosti u ovoj zemlji je najniža među razvijenim zemljama (www.kurir.rs, приступљено 8. 11. 2021); UPALJEN CRVENI ALARM! Padaju crni rekordi, zemlje VRAĆAJU LOKDAUNE (www.srbijadanas.com; приступљено 25. 11. 2021); Moramo sprečiti lokdaune. Kako stvari stoje, mali deo nevakcinisanih nas tera da u ovoj situaciji moramo posebno da tretiramo vakcinisane i izlečene (www.politika.rs; приступљено 17. 12. 2021)].

¹¹ Д. Ајдачић (2020: 30–31) уводи термин *англобализам* за означавање енглеских речи које се преузимају и бивају широко распрострањене у употреби у другим језицима, а настале су у процесу глобализације. Посреди је сливеница добијена од двају термина – *англицизам* и *глобализација*, а са семантичког аспекта важно је да у језицима примаоцима има исто значење као у енглеском.

***

У раду су представљени неки од најновијих англицизама у лексичком систему српског језика – неологизми и okazaционализми чија творба у енглеском језику, те позајмљивање и употреба у српском проистичу из новонасталих друштвених околности изазваних епидемијом коронавируса и ширењем заразне болести ковид 19. Циљ је био да се на неколиким примерима испита распрострањеност нових лексема из овог домена у медијском дискурсу и разговорном језику, као и да се провери њихова адаптираност нашем морфолошком систему. Кроз још један пример богаћења лексичког система српског језика под утицајем друштвених промена, показало се да значајан проценат неологизама чине англицизми, који су због размера пандемије врло брзо постали англобализми. Англицизми овог типа готово доследно чувају значење и спектар употребе које имају у енглеском језику, те о појави англокализације међу новим речима из периода епидемије коронавируса можемо говорити тек условно, имајући у виду сужавање семантичког опсега лексеме *фејкњуз* у секундарном значењу на „вести које садрже и/или преносе лажне информације у вези са актуелном епидемиолошком ситуацијом”.

ЛИТЕРАТУРА

- АЛДАЧИЋ, Дејан 2020. Називи жена и глобализација – англицизми у српском језику. *Новоречје* 3, 29–42.
- ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна 2019. Допринос глобализације банализацији лексичког фонда српског језика. У: А. А. Лукашанец (ред.) *Глобализација и славјанскае словаўтварэнне: XVI Міжнародны з’езд славістаў*, Нацыянальная акадэмія навук Беларусі; Інстытут мовазнаўства імя Якуба Коласа; Беларускі камітэт славістаў; Камісія па славјанскім словаўтварэнні пры Міжнародным камітэце славістаў. Мінск: Права і эканоміка, 74–84.
- ДРАГИЋЕВИЋ, Рајна 2020. О неологизмима у српском језику из угла припреме корпуса за израду вишетошног Речника савременог српског језика Матице српске. *Јужнословенски филолог*, LXXVI (1), 107–121.
- EFNIL Webinar 2020. Steurs, Frieda. The Dutch Language is Coronaproof. / Müller-Spitzer, Carolin, Wolfer, Sascha. Recent developments in German online press in the face of the coronavirus crisis. / Kristina Despot, Jozic, Zeljko. How Coronavirus Infected our Language (and Thought) (онлајн реферати). *Cecuja The Lexicon used in the Corona Discourse. Вебинар Language in the corona crisis.* [<http://www.efnil.org/conferences/webinar-2020>, приступљено 20. 12. 2021. године]

- ЛАЗИЋ КОЊИК, Ивана 2021. Англобализми и други неологизми у најновијем периоду развоја српског језика. *Новоречје* 4, 19–28.
- МУНВИЋ-DIMANOVSKI, Vesna 2005. *Neologizmi – problem teorije i primjene*. Zagreb: Zavod za lingvistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilista u Zagrebu.
- НИКОЛИЋ, Марина, Светлана СЛИЈЕПЧЕВИЋ БЈЕЛИВУК, Слободан НОВОКМЕТ 2021. Нове речи у српском јавном дискурсу као последица пандемије ковида 19. *Зборник радова Филозофског факултета у Приштини*, LI/1, 365–390.
- ОТАШЕВИЋ, Ђорђе 1994. Разграничење околионализама и неологизама. *Научни састанак слависта у Вукове дане*, XXII (2), 251–255.
- ОТАШЕВИЋ, Ђорђе 2021. О семантичкој дефиницији неологизама *антивакцинаши* и *антивакцинаштво*. *Новоречје* 4, 29–32.
- PRĆIĆ T., DRAŽIĆ J., MILIĆ M. i saradnici. *Srpski rečnik novijih anglicizama (SRNA)*. Novi Sad: Filozofski fakultet, 2021, elektronsko izdanje. [<https://digitalna.ff.uns.ac.rs/sadrzaj/2021/978-86-6065-636-2>, приступљено 16. 12. 2021. године].
- РАДОВИЋ ТЕШИЋ, Милица 2009. *С речима и речником*, Београд: Учитељски факултет.
- SIMEON, Rikard 1969. *Enciklopedijski rječnik lingvističkih naziva*. Zagreb: Matica hrvatska.

ИЗВОРИ

- НИКОЛИЋ, Марина, Светлана СЛИЈЕПЧЕВИЋ БЈЕЛИВУК. *Речник појмова из периода епидемије ковида*. Институт за српски језик САНУ, 2021. [<http://www.isj.sanu.ac.rs/recnik-pojmova/>, приступљено 20. 12. 2021. године]

Jovana Jovanović

ANGLICISMS IN THE NOMINATION OF TERMS RELATED TO THE COVID-19 VIRUS EPIDEMIC

Summary

The paper discusses the latest changes in the lexical system of the Serbian language during the coronavirus epidemic, with special reference to words borrowed from the English language that have spread in use in the new social circumstances. The aim is to examine lexical status of anglicisms of this type by considering their morphologi-

Новоречје 5

---

cal adaptation, meaning and domain of examples, as well as to explain their possible semantic modifications.

Keywords: anglicism, covid-19, coronavirus, lexical system, neologism, *Glossary of terms from the covid-19 epidemic age*, English language, Serbian language